

Plukartikel Week van de teek 2017

Een teek? Pak 'm beet! Week van de teek: 3 tot en met 7 april 2017

Bron:

Themaweek een gezamenlijk krachtig initiatief

Van 3 tot en met 7 april treden 20 organisaties tijdens de Week van de teek met dezelfde boodschap naar buiten. Tijdens de jaarlijkse campagneweek geven zij voorlichting over het voorkomen van tekenbeten en ziektes die teken kunnen overdragen zoals de ziekte van Lyme.

Elke organisatie richt zich op een specifieke doelgroep. Zo ontwikkelde het RIVM voorlichtingsmaterialen voor het algemeen publiek en artsen en geeft Stigas voorlichting aan mensen die in agrarische en groene sectoren werken.

De website www.weekvandeteek.nl staat boordevol informatie over teken en richt zich op iedereen die tijdens werk of vrije tijd met teken in aanraking kan komen.

In dit artikel vindt u meer informatie over:

- Wat zijn teken en waar bevinden ze zich?
- Hoe ziet een teek eruit?
- Het belang van goed controleren
- Wat u moet doen als u door een teek bent gebeten
- Wanneer moet ik naar de huisarts?
- Wat is de ziekte van Lyme?
- Waarom voorlichting zo belangrijk is
- Richtlijnen voor professionals
- Het Stigas-tekenspreekuur voor werkenden in het groen
- PMO met aandacht voor tekenbeten en ziekte van Lyme
- Wat kunnen werkgevers doen? Wat kunnen werknemers zelf doen?
- Overige informatie zoals voorlichtingsmaterialen, lopend onderzoek en concept NEN Norm tekenwerende kleding.

Wat zijn teken en waar bevinden ze zich?

Wie graag recreëert in een groene omgeving zoals bos, duin, park of tuin, maar vooral wie professioneel in het groen werkt kan er niet om heen: er bestaat een grote kans op een tekenbeet. Door een tekenbeet kunt u de ziekte van Lyme oplopen. Om die reden moet u zich, na een bezoek aan het groen, regelmatig op tekenbeten controleren. Heeft een teek u gebeten? Dan is het belangrijk om de teek snel te verwijderen en gedurende drie maanden te letten op de eerste symptomen van de ziekte van Lyme.

Teken zijn erg kleine platte spinachtige diertjes. Ze zijn vooral te vinden in bossen en duinen en soms ook in parken en tuinen. Teken zitten vooral in “het groen” op plekken waar de bodem bedekt is met hoog gras en een laag verterende bladeren of mos. Vanuit deze plekken stappen ze over op passerende dieren of mensen. U kunt ze vinden op plekken met bomen, struiken en (wilde) dieren zoals muizen, vogels en reeën in de buurt. Teken vallen niet vanuit een boom op mensen.

Eenmaal vastgegrepen, gaat de teek aan de wandel over zijn “prooi”, tot hij een plekje vindt waar hij zich vast kan bijten. De teek kan mensen overal op de huid bijten, maar geeft

voorkeur voor liezen, knieholtes, oksels, de bilspleet, randen van het ondergoed, achter de oren en rond de haargrens in de nek.

Hoe ziet een teek eruit?

Een teek die zich net heeft vastgebeten is erg klein (niet groter dan 3 millimeter), donker gekleurd, plat, en is heel moeilijk dood te drukken. Pas na een paar dagen begint de teek op te zwellen.

Teken op een duimnagel: van linksboven met de klok mee: volwassen vrouwtje, nimf, larve, volwassen mannetje. Foto's kunt u vinden in de voorlichtingstoolkit Teken en Lyme op de website van het RIVM: http://toolkits.loketgezondleven.nl/infectieziekten/?page_id=87

Het belang van goed controleren

Wilt u de ziekte van Lyme voorkomen, dan is het belangrijk om regelmatig op tekenbeten te controleren. Vindt u bij die controle een teek, verwijder deze dan direct. Controleer altijd na een bezoek aan het groen, zoals het bos, de duinen, een park of als je in de tuin hebt gewerkt. De teek zit het liefst op warme plekken, zoals uw hoofd, nek, oksels en armen. Kijk ook bij uw liezen, billen en knieholtes. Gebruik een spiegelletje om ook plaatsen te controleren die u moeilijk kunt zien.

Systematisch controleren betekent:

- Dat u uzelf na een verblijf in het groen altijd controleert, zo snel mogelijk na het werk, uiterlijk dezelfde avond;
- Dat u dat steeds op dezelfde manier doet;
- Dat u alle kledingstukken en uw hele lichaam controleert.

Door elke keer op dezelfde manier te controleren, vergeet u geen plekken en spoort u zoveel mogelijk teken op. Vooral nimfen zijn heel klein (vergelijkbaar met een maanzaadje) en moeilijk te vinden. Om de controle ongestoord te doen, is het belangrijk dat u zich kunt terugtrekken op een rustige plek met voldoende ruimte en met veel licht.

Onderstaande beschrijving is een handreiking, waarmee u in de praktijk uw eigen controlemethodiek kunt vormgeven.

Informatiematerialen

- Filmpje '[systematisch controleren](#)'. (4:04 minuten)
- Leaflet Stigas '[Wat u moet weten over tekenbeten en de ziekte van Lyme](#)'
- Strip Systematische tekencontrole op www.weekvandeteek.nl

Let op voor teken in uw kleding

Niet alle teken bijten zich direct vast. Teken kunnen ook korte tijd in kleding blijven zitten voor ze zich in de huid vastbijten. Het is daarom ook belangrijk om uw kleding te controleren als u in het groen bent geweest. Zitten er teken in uw kleding? Was deze dan minimaal 30 minuten op 60 graden of stop ze in de droger. Daarnaast geldt ook dat teken vaak niet alleen zijn. Vindt u een teek op uw lichaam?, Zoek dan nog verder of er misschien nog meer teken aanwezig zijn.

Ik ben gebeten door een teek. Wat nu?

- Verwijder de teek zo snel mogelijk. Dit is het allerbelangrijkste!
- Gebruik voorafgaand aan het verwijderen van de teek geen alcohol, jodium, olie of andere middelen. Dit heeft geen gunstig effect. Pak de teek zo dicht mogelijk bij de huid beet, bij voorkeur met een puntige pincet of een speciale tekenverwijderaar (lees altijd de gebruiksaanwijzing van het product goed door). Trek de teek er langzaam uit. Ontsmet het beetwondje als de teek verwijderd is.
- Noteer en onthoud de datum waarop u bent gebeten.
- Houd daarna (tot drie maanden na de beet) de huid rondom de beet in de gaten.
- Krijgt u klachten die doen denken aan de ziekte van Lyme (zie hieronder), ga dan naar de huisarts.

Naar de huisarts?

- Zit de teek al langer dan 24 uur op uw huid? Overleg met de huisarts of behandeling gewenst is.
- Heeft u de teek binnen 24 uur weggehaald? Houd tot drie maanden na de tekenbeet de huid rond de beet in de gaten. Let op het ontstaan van een rode ring, (grote) vlek of andere klachten die kunnen duiden op de ziekte van Lyme. De rode uitslag is niet altijd duidelijk te zien. Ontstaat er een klein, rood plekje op de plek van de beet, dan hoeft u zich geen zorgen te maken. Dat is een reactie van de huid op de beet zelf.
- Krijgt u klachten? Ga naar de huisarts en meld dat u door een teek gebeten bent.

Wat is de ziekte van Lyme?

De ziekte van Lyme is een infectieziekte die door de bacterie *Borrelia burgdorferi* wordt veroorzaakt. Door een tekenbeet kan deze bacterie in het lichaam terechtkomen. De ziekte van Lyme kan worden onderverdeeld in drie stadia:

1. vroege lokale ziekte van Lyme
2. door het lichaam verspreide ziekte van Lyme
3. langdurige ziekte van Lyme

De vroege lokale ziekte van Lyme ontstaat ongeveer twee tot vier weken na de tekenbeet. Op de plek van de beet verschijnt dan een rode ring of (soms blauwachtige) vlek. Een belangrijk kenmerk van deze vlek is dat hij groter wordt. Let op: ook zonder rode ring of rode vlek kunt u de ziekte van Lyme krijgen. Ander verschijnselen zijn bijvoorbeeld een grieperig gevoel met koorts, hoofdpijn en gewrichtspijn.

Als de ziekte niet op tijd wordt behandeld kan deze weken tot maanden later overgaan in het tweede stadium. Kenmerkend voor dit stadium zijn gewrichtsklachten, klachten van de zenuwen (vooral uitval van gezichts-zenuwen of pijnklachten in een arm of been) dubbelzien, neiging tot flauwvallen en hartritme stoornissen.

In het laatste stadium, kan de ziekte langdurig worden en tot huidaandoeningen leiden. Hoe eerder u erbij bent, hoe beter en sneller er behandeld kan worden.

Preventie van Lymeziekte door voorlichting

Om de ziekte van Lyme te voorkomen, is het belangrijk dat mensen weten dat teken de ziekte kunnen overdragen en wat ze moeten doen als ze een tekenbeet hebben.

Specifieke doelgroepen zoals groenwerkers, schoolkinderen, scouts, reizigers, kampeerders, wandelaars en tuiniers lopen meer risico op tekenbeten. Als mensen in deze doelgroepen voldoende kennis hebben over risicosituaties, het herkennen van teken(beten) en het vinden en verwijderen van vastgebeten teken op het lichaam kunnen zij goed handelen en zo de ziekte van Lyme voorkomen.

Teken-encefalitis

Teken-encefalitis is een hersen(vlies)ontsteking die wordt veroorzaakt door het teken-encefalitis-virus, die ook wel 'tick-borne encephalitis' virus (TBE-virus) wordt genoemd. Besmette teken dragen het TBE-virus over van dier naar dier en soms naar de mens. Tot voor kort kwam het virus alleen in het buitenland voor, maar in het voorjaar van 2016 werd het virus in Nederland bij teken aangetoond op de Sallandse Heuvelrug en de Utrechtse Heuvelrug. Enkele patiënten liepen het virus in deze gebieden op.

De kans op een infectie na een tekenbeet is zeer klein, omdat maar heel weinig teken besmet het TBE-virus bij zich dragen. Bovendien verloopt een infectie na een beet van een met TBE-virus besmette teek meestal zonder klinische verschijnselen. Maar als u ziek wordt, kunnen de gevolgen ernstig zijn, met hersenvliesontsteking of hersenontsteking.

Er is een vaccin dat voor 95% bescherming geeft. Mensen die lange tijd verblijven in gebieden waar teken-encefalitis veel voorkomt, kunnen zich laten vaccineren. Vooral nog is er geen reden om in Nederland te vaccineren.

Meer informatie over TBE kunt u lezen op de website van het RIVM:

www.rivm.nl/onderwerpen/T/tekenencefalitis

en op de website van de VBNE: www.vbne.nl/productdetails/flyer-tekenencefalitis-virus

Richtlijnen voor professionals

Voor artsen zijn er verschillende richtlijnen waarin uitgelegd staat wat de ziekte van Lyme is en hoe dit is te voorkomen en te behandelen. De richtlijn van het RIVM (de LCI-richtlijn) is aangevuld met paragrafen waarin relevante informatie is opgenomen voor bedrijfsartsen en andere arbo-professionals. Daarnaast is een multidisciplinaire richtlijn ARBO en Lymeziekte. Hierin wordt speciaal aandacht geschonken aan de risico's van tekenbeten en de ziekte van Lyme voor mensen die veel in het groen werken.

De richtlijn ziekte van Lyme is te vinden op:

http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Professioneel_Praktisch/Richtlijnen/Infectieziekten/LCI_richtlijnen/LCI_richtlijn_Lymeziekte

De richtlijn ARBO en Lyme:

http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Professioneel_Praktisch/Richtlijnen/Infectieziekten/LCI_richtlijnen/Richtlijn_Arbeid_en_lymeziekte

Stigas-tekensprekuur

Groenwerkers die na een tekenbeet klachten krijgen en vermoeden dat ze de ziekte van Lyme hebben opgelopen, kunnen naar de huisarts voor nader onderzoek en indien nodig een behandeling. Mochten de klachten aanhouden en denkt u aan de ziekte van Lyme, dan

kunt u terecht op het preventiesprekeuur van de Stigas-bedrijfsarts. Deze neemt een vragenlijst met u door en als er dan sterke vermoedens zijn van Lyme zal de bedrijfsarts bloed laten afnemen dat daarna geanalyseerd wordt in het Gelre ziekenhuis in Apeldoorn. In geval van sterke vermoedens op Lyme wordt u opgeroepen door het team van de Lyme-poli van het Gelre ziekenhuis. Verder werkt Stigas samen met de Lyme-poli van het Radboudumc Nijmegen.

E zijn in Nederland verschillende gespecialiseerde Teken & Lyme-centra:

- [Amsterdam Multidisciplinair Lymeceentrum](#) (AMCL)
- [Radboudumc Nijmegen](#)
- [Lymeceentrum Apeldoorn](#)

PMO met aandacht voor tekenbeten en ziekte van Lyme

Werknemers in het groen lopen een verhoogd risico op tekenbeten. Stigas krijgt daarom veel vragen over hoe het risico op de ziekte van Lyme opgenomen kan worden in het PMO en of periodiek bloedonderzoek op antistoffen bij werknemers zonder klachten zinvol is.

Algemeen

PMO (preventief medisch onderzoek) is een instrument om de gezondheid en inzetbaarheid van werknemers in uw organisatie te beschermen en te bevorderen. PMO is bedoeld voor individuele werknemers.

De Arbowet (artikel 18) zegt hierover het volgende: *“De werkgever stelt de werknemers periodiek in de gelegenheid een onderzoek te ondergaan, dat erop is gericht de risico's die de arbeid voor de gezondheid van de werknemers met zich brengt zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.”*

Daarnaast kunt u, als werkgever en personele vertegenwoordiger, bij voldoende deelname, een geanonimiseerd beeld krijgen van de gezondheid en inzetbaarheid van groepen werknemers (bijvoorbeeld een afdeling of vestiging).

Na bestudering van de RI&E en na de wensen van uw bedrijf in kaart te hebben gebracht, adviseert STIGAS u over de inhoud van het PMO.

Preventief onderzoek naar de ziekte van Lyme

In de nieuwe nationale Richtlijn Lyme wordt afgeraden om tijdens het PMO bloedonderzoek te doen naar de ziekte van Lyme bij mensen die geen klachten hebben. De bestaande tests zijn daar niet geschikt voor en de huisarts zal niet overgaan tot behandeling als er geen klachten zijn. Standaard bloedonderzoek op antistoffen bij individuele werknemers zonder klachten wordt door de deskundigen beschouwd als niet zinvol en uw werknemer loopt het risico op overbehandeling. Er kan immers geen onderscheid gemaakt worden tussen een al doorgemaakte en verwerkte infectie van Lyme en een bestaande nog opkomende infectie.

PMO bij Stigas met aandacht voor Lyme

Stigas biedt het volgende onderzoek aan bij werkenden in het groen: door middel van een vragenlijst die de deelnemer invult, en die is ontwikkeld in samenwerking met de Lyme poli van Radboud UMC, wordt bij sommige deelnemers gedacht aan een actieve Lyme. Deze mensen worden vervolgens door de Stigas-bedrijfsarts verwezen naar een gespecialiseerde Lyme poli voor nader onderzoek. Daar vindt verder onderzoek plaats en indien nodig een behandeling gestart.

STIGAS helpt u graag met de opzet van een waardevol PMO voor zowel voor uw werknemers als uw bedrijf!

Wat kunnen werkgevers doen?

Breng risico's in kaart

- Maak een goede risico-inventarisatie en -evaluatie, met een beschrijving van risicogebieden en risicowerkzaamheden.
- Maak daarna een duidelijk plan van aanpak.

Maak duidelijke afspraken

- Maak een checklist waarop staat wie in uw bedrijf waarvoor verantwoordelijk rondom het voorkomen van tekenbeten.
- Zorg dat iedereen kleding op de juiste wijze draagt: shirts met lange mouwen en lange broeken.
- Laat uw medewerkers aan het eind van de dag hun kleding en lichaam op teken controleren. Vertel met behulp van [de film](#) of het leaflet hoe men kleding en lichaam systematisch moet controleren
- Laat medewerkers een teek snel en goed verwijderen en de datum noteren.

Organisatorische maatregelen

- Vermijd risicovolle werkplekken zo veel mogelijk en zet op deze plekken zo min mogelijk mensen in.
- Plan werkzaamheden zo veel mogelijk buiten risicovolle perioden.
- Was werkkleding bij voorkeur op het bedrijf.

Voorlichting

- Geef voorlichting aan de werknemers over de risico's van de teek in de werksituatie. . Vertel met behulp van [de film](#) of het leaflet hoe men kleding en het lichaam systematisch moet controleren
- Leg gemaakte afspraken vast.

Persoonlijke beschermingsmiddelen

- Verstrek beschermende kleding en insectenwerende middelen.
- Verstrek eventueel permethrine geïmpregneerde kleding (verkrijgbaar in gespecialiseerde outdoorzaken) voor het werk in hoog-risicogebieden.
- Zorg voor tekenverwijderaars.

Wat kunnen werknemers zelf doen?

- Ga naar de voorlichting over het voorkomen van tekenbeten.
- Meld gebieden met veel teken en/of gebieden waar u veel gebeten wordt bij uw leidinggevende.
- Draag werkkleding volgens de gemaakte afspraken.
- Controleer uw kleding en lichaam aan het eind van de werkdag op teken.
- Gebruik een goede tekenverwijderaars en verwijder de teek zo snel mogelijk en op de juiste wijze.
- Noteer de datum en de plek van de beet in uw agenda. En registreer ook bij Stigas <https://achnet.mwm2.nl/go.aspx?vp=52491adb-c541-4728-aa63-fff0b8a1cc48&type=>
- Mocht u een rode ring of rode vlek krijgen, maak er een foto van.
- Ga bij klachten naar uw huisarts en overleg bij aanhoudende klachten ook met de bedrijfsarts.

Overige informatie zoals voorlichtingsmaterialen, lopend onderzoek en concept NEN Norm tekenwerende kleding.

Gratis voorlichting hoveniers en werkenden in groene sectoren

Voor werkenden in de hoveniers en groene sectoren verzorgt Stigas op maat gemaakte voorlichtingen. Bij Stigas aangesloten bedrijven krijgen deze voorlichting gratis als ze deze aanvragen voor de Week van de teek. Er zijn 40 voorlichtingen beschikbaar.

U kunt een voorlichting aanvragen via uw eigen preventieadviseur/bedrijfsarts of via de Stigas Servicedesk, telefoon 071 – 568 90 00 (kies voor optie 1).

Toolkit Teken en Lyme

In de toolkit teken en Lyme van het RIVM treft voorlichtingsmaterialen aan die u gratis kunt downloaden. Mensen die voorlichting willen geven aan anderen kunnen deze materialen gratis gebruiken. In deze toolkit zijn de volgende materialen opgenomen: folder, poster, brochure met vragen en antwoorden, afbeeldingen van teken, instructies voor controleren en verwijderen, folder en een poster voor kinderen.

http://rivmtoolkit.nl/Onderwerpen/Teken_en_lyme

App Tekenbeet

In 2014 werd de Tekenbeet-app met succes gelanceerd voor Android. Inmiddels bestaat er ook een iPhone-versie. In de app treft u informatie aan over hoe u op teken moet controleren en hoe u een teek kunt verwijderen. Gebruikers kunnen een tekendagboek aanleggen en hierin een tekenbeet registreren. Zij kunnen een herinnering ontvangen aan het controleren van de plek waar ze gebeten zijn. Ook kunnen gebruikers zien hoe actief teken op dat moment in een gebied zijn volgens www.tekenradar.nl. Dit is vooral handig voor bijvoorbeeld wandelaars of bezoekers het bos, de heide, de duinen of een park. Daarnaast is een alarm in te stellen zodat je altijd op de hoogte bent van de actuele tekenactiviteit

http://rivm.nl/Onderwerpen/T/Tekenbeten_en_lyme/App_Tekenbeet

<https://play.google.com/store/apps/details?id=nl.ddt.tick>

<https://itunes.apple.com/app/id894584051>

Film Een teek? Pak 'm beet!

In de voorlichtingsfilm kunt u zien hoe een teek eruit ziet, hoe u op teken controleert en hoe een teek verwijderd wordt. Vooral kinderen vormen een risicogroep. De film is te zien op de website van het RIVM of via Youtube. Ook zijn hier korte versies te vinden over het controleren op teken en het verwijderen van een teek.

RIVM-film: http://youtu.be/MveB_UYn8cY

Stigas-film: <https://www.youtube.com/watch?v=r9Nq4JfYtrU>

Leaflet in begrijpelijke taal

Stigas heeft samen met de Universiteit Twente en het RIVM een folder over Teken en de ziekte van Lyme ontwikkeld speciaal voor werkenden in de groene sector die moeite hebben met lezen en schrijven.

http://www.stigas.nl/sites/default/files/folder%20teken%20in%20begrijpelijke%20taal_digitaal_0.pdf

Tekenradar

Op www.tekenradar.nl wordt dagelijks een tekenactiviteitsvoorspelling gedaan. Ook wordt het aantal tekenbeetmeldingen in de afgelopen weken getoond. Bij een hoge tekenactiviteit is het des te belangrijker om een tekencheck te doen. Als u op [Tekenradar.nl](http://www.tekenradar.nl) een tekenbeet meldt kunt u meedoen aan onderzoek. U vult dan een aantal korte vragenlijsten in.

www.tekenradar.nl

LymeProspect-onderzoek

Het is nog onbekend waarom sommige mensen wel klachten houden na behandeling van de ziekte van Lyme en anderen niet. Het LymeProspect-onderzoek – een samenwerking van RIVM, Radboudumc, AMC en Gelre ziekenhuizen Apeldoorn – zal hier meer inzicht ingeven. Met de resultaten hopen de onderzoekers voorstellen te kunnen doen voor behandelingen die langdurige klachten na Lyme kunnen voorkomen of genezen.

Meedoen aan onderzoek?!

Mensen die beginnen met een antibioticakuur tegen een rode ring of vlek of andere vorm van de ziekte van Lyme kunnen meedoen aan het onderzoek. Hun gezondheid wordt gevolgd via bloedafnames en vragenlijsten. De mensen die na een jaar nog klachten hebben worden vergeleken met de mensen die geen klachten meer hebben. Mensen kunnen zich aanmelden op www.tekenradar.nl of via hun (huis)arts.

Op www.tekenradar.nl kunt u terecht voor meer informatie over dit onderzoek.

Onderzoek ‘TBE door tekenbeten’

In 2017 doet het RIVM onderzoek naar blootstelling aan tekenencefalitis(TBE)virus onder mensen die beroepsmatig een hoog risico lopen op tekenbeten. Mensen die in het groen werkzaam zijn, worden via hun werkgever uitgenodigd voor deelname aan het onderzoek. Het onderzoek bestaat uit een éénmalige online vragenlijst en een bloedafname, zodat op het RIVM het bloed onderzocht kan worden op antistoffen tegen TBE-virus.

Bent u een werkgever met werknemers in het groen, en wilt u meewerken aan deze studie? Neem dan uiterlijk in de éérste helft van 2017 contact op met de onderzoekers via:

tbe@rivm.nl.

Onderzoek tekenbeten, de ziekte van Lyme en preventiemaatregelen in de groene sectoren.

Stigas doet dit jaar onderzoek samen met de FNV, de VBNE, de VHG en CUMELA. Eerder heeft dit onderzoek plaatsgevonden in 2009 en 2010. Het is voor de sector belangrijk te weten wie en bij welke werkzaamheden worden er tekenbeten opgelopen. Welke preventieve maatregelen werken goed. Wat kan er beter en waar moeten we de komende jaren aandacht aan besteden bij het opstellen van beleid.

Norm voor tekenwerende kleding in ontwikkeling

Om mensen die in het groen werken te beschermen, wordt er een norm opgezet voor kleding die tegen teken beschermt. De projectgroep die dit gaat doen wordt gevormd door fabrikanten, eindgebruikers, een ‘tekenexpert’ en een onderhoudsbedrijf. Begin april verschijnt het eerste normontwerp.

Bent u inkoper of gebruiker van tekenwerende kleding denk mee over de inhoud en geef uw input op het normontwerp. Zo ontstaat er een complete norm, geschreven voor en door de markt. Meer informatie in de week van de teek. Commentaar op dit normontwerp kan voor juli 2017 worden ingediend via www.normontwerpen.nen.nl.

Teken in de bebouwde kom

GGD regio Utrecht voerde in 2015 een onderzoek uit naar de aanwezigheid van teken in de bebouwde kom. Op 17 van de 27 onderzochte parkjes, groenstroken en bosjes werden teken gevonden. Deze plekken werden regelmatig bezocht door spelende kinderen, mensen

die de hond uitlaten en medewerkers in het groenonderhoud. In 2016 en 2017 zet de GGD het onderzoek voort door op kleine schaal het effect van vegetatiebeheer te toetsen en te inventariseren hoe gemeenten denken over voorlichting en beheer gericht op preventie van Lymeziekte.

